

SNG NOVA GORICA - Maestozen Shakespearov Macbeth v Kicevi režiji

Oblastniška strast povzročča grozo

NOVA GORICA – Čemu bi posodabljali, ko za tovrstno opravilo, začuda, tudi v gledališču ni nikakršne potrebe. Morebiti je le prevod (Srečko Fišer) dramske teksture nekoliko bolj suh, brez rokokojevskih arabesk, nekoliko bolj današnji, sicer pa je časovna brezmejnost Shakespearovega *Macbetha* (prvič uprizorjenega leta 1606) taka, da ne potrebuje prevelikih posegov, česar se je zavedal tudi režiser Janusz Kica, ki je svojo vizijo branja spel prej kot v zunanjo in vidno v notranjo psihološko akcijo, v ponotranjenost protagonistov.

Najnovejša premiera **Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica** ponuja vse elemente, ki krasijo gledališko umetnost, predvsem pa darežljivo daje v presojo Shakespearovo veličino, ki se v *Macbethu* kaže na intenziven, celo osupljajoč način in izpoveduje nadčasnost sporočilnosti, tematizira in lučiči tisto, kar je stalni spremljevalec človeka vseh civilizacij in zgodovinske evolucije: gre za pohlep, nezadržno slo po oblasti, za vprašanje vesti in upravičenosti dejanj, za zlo, ki rojeva novo zlo, za breme zločinskih dejanj, ali z besedami ruskega velikana – za zločin in kazen.

Na podaljšanem odru novogoriškega teatra (scena je delo Karin Fritz) in na odprtem prizorišču, ki ga zamejujejo le premični debeli zidovi in na katerem so le anonimni stoli, se v sencah in polsencah, v temini, ki prehaja v črnino in le redko v lučni soj, dogaja *Macbeth*, ta najbolj temačna, okrutna in v depresivne meglice ovita Shakespearova tragedija. *Macbeth* drammatizira katastrofalne fizične in psihološke posledice politične ambicije tistih, ki zasledujejo oblast za lastni interes. Izid takega početja je nezadržan vrtnec napak in grozot. V tej tragediji nastopajo realne figure kot nadnaravnost z vdori fantazem, prividov, okostnjakov, spek-

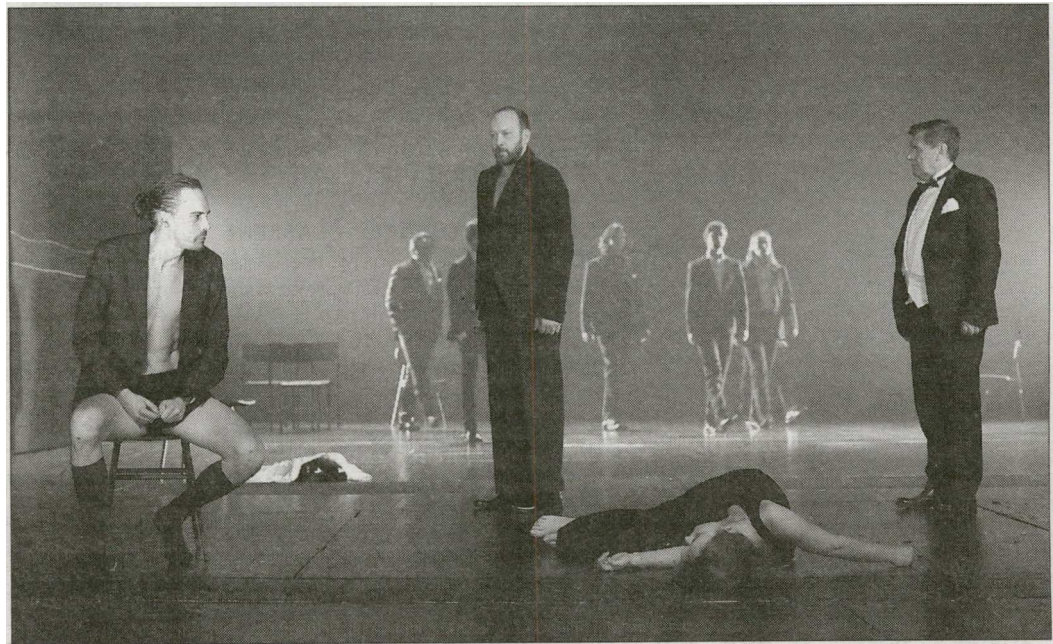
tralnosti, kar predstavlja krivde in anksioznosti človekove duše. Sicer pa je pripovedni okvir zgodovinski, dogaja se na Škotskem, ko plemenitaš Macbeth z umorom kralja Duncana (Gorazd Jakomini) uzurpira prestol, ker Duncanova sinova zbežita v Anglijo oziroma na Irsko. Novi tiranski kralj je pod globokim vtisom prerokb večč, ki mu vseskozi zarisujejo lastno usodo, ki ji ni mogoče ubežati, čeprav bi jo hotel Macbeth spremeniti z vse večjo okrutnostjo in morilsko roko, ki jo vodi njegova brez vsakršnih moralnih zadržkov pohlepna žena lady Macbeth. Gre za ubijalsko norost brez primere, ki jo konča poštenu Macduff (Jure Kopušar), ko z Duncanovim sinom Malcolmom (Žiga Udir) premaga Macbethovo morilsko strast in vojsko ter tirana obglavi, kot je tiran pomoril njegovo družino, ženo in otroke. Macduff ima krvave roke in prav kri in krvave roke so ena izmed poant stalnic v novogoriški predstavi v Kicevi režiji. Kot da bi ustvarjalci uprizoritve vseskozi postavljali pred avditorij (novogoriška dvorana je bila nabito polna kot malokdaj, z mnogimi gosti od vsepovsod) vprašanje morale, etike in etosa, vzbujali zgražanje in zgroženost, na kar je sodobni človek že pozabil, pozabil je na čustvene obremenitve, ki jih povzročča zlo, in se ujčka v indiferentnosti, ravnodušju. Kiceva postavitev ga pahne s tirnic in tečajev, mu zamaje lagodnost in ima to moč, da spet vzbudi čut odgovornosti in pripadnosti vrednotam pravičnosti.

V igri dvoumnosti, strasti, neprikritega erotizma, divje ženske zapeljivosti, pohlepa, kjer ambicija vodi v zločin, je igralski ansambel (kar 15 nastopajočih) ustvaril izrazito umetniško polno predstavo. Celo gib in koraki na velikem odru so bili natančno izmerjeni, tempo igre se je gibal med džezovsko sinkopiranostjo, nato upočasnjenostjo, ki je prehajala v hitrico in se spet poglela,

šlo je za valovanje ritma, vpetega v celostno podobo vsebinskih vzmeti, ki sta jih prvenstveno vodila Nejc Cijan Garlatti kot Macbeth in Arna Hadžialjević v podobi njegove soproge. Garlatti je večje in dosledno, logično konsekventno vodil svoj lik od začetnih odločnih, plemenitih, junaških in poštenih bleščic v čedalje večje brezno temačnih duševnih omreženj, ki jih povzročijo zločini. Vseskozi je na robu dvoumnosti, ali v *Macbethu* še tli iskrica človečnosti, saj ga žre vest, a je povsem nezmožen kesanja. Garlattijeva igra prehaja v nekakšno zasvojenost in iz nje v nezavedanje stvarnosti in zla, ki ga je povzročil tiranski kralj. Odtujenost, ki vdira s čedalje večjo potenco v duševnost plemiča, je na eni strani strašna, po drugi moralno pretresljiva. Lady Macbeth v interpretaciji Arne Hadžialjević pa je prava personifikacija zla. Vendar to zlo ni nasilno, neposredno. Je ovito v baržunasto obliko (če naj si sposodim Kosovela), je skrito v zapeljivo erotiko, ki ni le v fizični oblasti nad moškim, ampak v strasti pohlepne ambicije. Macbethova žena je v videnju Hadžialjevićeve pretresljivo hladna celo v spolnem osvajanju, kjer zarisuje komaj zaznavne ločnice med narejenostjo in resničnostjo, a tudi ona podleže teži zločinov in znamenit je prizor, ko hodi v snu in skuša z rok oprati kri.

V kostumih Bjanke Adžić Ursulov in z glasbo Artura Anecchina so v opaznih vlogah nastopili že prej omenjeni in Gregor Prah, Žan Perko, Peter Harl, Jože Hrovat, Lovro Zafred, Miha Nemec, Ana Facchini, Patrizia Jurinčič Finžgar, Medea Novak, Dušanka Ristić in s posebnim poudarkom Jure Kopušar, ki je bil malodane edini pozitivni lik, nosilec dobrega in poetičnega vizionarstva in predstavi, ki mora napeljati v razmišljanje o človekovih temnih plateh in njihovih vzrokih.

Marij Čuk

Macbeth na
novogoriškem
odru

PETER UHAN/SNG NOVA
GORICA